

Ecologizarea economiei europene: răspunsuri și inițiative ale statelor membre și partenerilor sociali

Rezumat

Introducere

Faptul că schimbările climatice au un impact asupra pieței muncii devine din ce în ce mai recunoscut: unele regiuni, sectoare, întreprinderi, ocupații și grupuri profesionale vor fi afectate în mod negativ, în timp ce altele vor avea de câștigat. În consecință, partenerii sociali și guvernele au un rol esențial și comun în ceea ce privește facilitarea tranziției către o „economie mai verde”: anticiparea și promovarea competențelor necesare pentru evitarea șomajului structural, sprijinirea tehnologiilor eficiente și a inițiativelor ecologice și orientarea finanțării publice către măsurile de reducere a impactului asupra mediului – pentru a menționa doar câteva asemenea inițiative.

În acest raport sunt analizate răspunsurile și inițiativele guvernelor naționale și ale partenerilor sociali din statele membre ale UE și din Norvegia cu privire la activitățile desfășurate în direcția unei economii mai ecologice și la optimizarea potențialului de creare de locuri de muncă în acest nou domeniu. Constatările se bazează pe datele furnizate de centrele naționale EIRO ale Fundației Europene pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Eurofound). Prima parte a vizat în special pachetele de redresare naționale care includ aspecte ecologice, prezentând modul în care statele membre au înființat structuri de guvernare și platforme pentru dezbateri bipartite și tripartite în ceea ce privește agenda verde, precum și un grafic al gradului din ce în ce mai ridicat de sensibilizare față de importanța reducerii emisiilor de dioxid de carbon (CO₂) și dezvoltării de surse de energie alternativă. Scopul acestor inițiative include producerea de energie din surse regenerabile (inclusiv energia mareelor, energia solară și energia eoliană), eficiența energetică, transportul durabil, alimentarea cu apă, gestionarea deșeurilor și agricultura durabilă. De asemenea, raportul identifică mai multe inițiative inovatoare care pot fi împărtășite și diseminate ca exemple de bune practici.

Contextul politic

În ultimii ani instituțiile Uniunii Europene au depus eforturi pentru crearea unei strategii politice în sensul unei

economii ecologice, care stabilește un cadru pentru acțiunile individuale ale statelor membre. Un obiectiv ecologic central îl constituie angajamentul european de reducere a emisiilor de CO₂ cu 20% până în 2020, comparativ cu nivelul din 1990. Strategia europeană de dezvoltare durabilă stabilește strategia pe termen lung și a fost integrată în multe alte strategii ale Uniunii Europene (precum liniile directoare privind ocuparea forței de muncă și agenda socială). În consecință, majoritatea statelor membre și-au elaborat propriile strategii naționale de dezvoltare durabilă. Planul european de redresare aprobat de șefii de stat și de guvern în decembrie 2008 stabilește obiectivul strategic de accelerare a trecerii la o economie cu un nivel redus al emisiilor de carbon. Mai recent, Comisia Europeană și-a precizat poziția într-o Carte Albă emisă în aprilie 2009, intitulată „Adaptarea la schimbările climatice: către un cadru de acțiune la nivel european”. La nivel multinațional, „Inițiativa privind locurile de muncă ecologice” reprezintă un mesaj tripartit de politică transmis de angajatori, sindicate și guverne, în sensul promovării locurilor de muncă durabile din punct de vedere al mediului și dezvoltarea într-o lume care se confruntă cu provocarea reprezentată de schimbările climatice.

Constatări esențiale

În timp ce, în general, raportul arată că guvernele și partenerii sociali din majoritatea țărilor depun eforturi în încercarea de a promova „agenda ecologică”, situația privind nivelul de angajament, mobilizarea și existența structurilor de guvernare și de dezbateri comune diferă. Această situație este valabilă și în cazul a ceea ce se percepe ca fiind „ecologic” în Europa (respectiv, energia nucleară, casarea autovehiculelor, agricultura ecologică).

Una din inițiativele importante introduse de multe guverne naționale în ultimii ani este sistemul prin care se acordă stimulente financiare populației pentru casarea autovehiculelor mai vechi. Cu toate acestea, au existat dezbateri considerabile în ceea ce privește avantajele acestor sisteme din punctul de vedere al

mediului și eventualitatea ca acestea să contribuie mai degrabă la susținerea industriei auto decât la promovarea agendei ecologice.

În unele state membre recesiunea a eliminat problemele ecologice din agendă, în timp ce alte state și-au utilizat pachetele de redresare pentru promovarea tranziției spre o economie cu emisii reduse de carbon. Un exemplu de bune practici reprezentând un acord colectiv referitor la aspecte ecologice, inclus în planul de redresare al Belgiei, este „ecocecul”: o bonificație salarială acordată în anumite condiții împreună cu scutiri de la plata contribuțiilor sociale, având ca scop încurajarea cumpărării de bunuri de consum ecologice și durabile. Aceste ecocecuri sunt considerate a fi o bonificație primită de la angajator, însă sunt practic utilizate în procesul de negociere colectivă pentru a contracara cererile salariale ale sindicatelor în mod indirect, prin oferirea unor astfel de creșteri salariale „ușoare”. Atât angajatorii, cât și lucrătorii beneficiază în urma scutirilor fiscale.

Un alt caz ilustrativ este acordul colectiv semnat între partenerii sociali și conducerea unei întreprinderi italiene, prin care vânzarea unei fabrici Electrolux din Scandicci în favoarea unui fond de investiții anglo-american va avea ca rezultat trecerea de la producția de frigidere de capacitate mică la producția de panouri solare și anemoscoape. Acordul stipulează că până în 2010 fabrica va angaja cel puțin 370 din cei 450 de lucrători care muncesc în prezent acolo.

Partenerii sociali din întreaga Europă s-au implicat în diverse acțiuni – inclusiv emiterea de declarații de politică, organizarea de conferințe și ateliere pentru discutarea aspectelor ecologice și crearea de programe de formare profesională, pentru a se asigura că membrii dobândesc competențele necesare. În țările în care partenerii sociali sunt mai puțin activi, inițiativele sunt, deseori, coordonate de către ONG-uri. Există diferențe evidente în modul de abordare al angajatorilor și cel al reprezentanților angajaților, angajatorii concentrându-se mai mult asupra asigurării competitivității în economia ecologică. Acțiunile angajatorilor sunt deseori determinate de aspecte legate de conformitate, în special în ceea ce privește legislația de mediu. Mai mult decât atât, inițiativele angajatorilor în domeniul mediului sunt adesea incluse în strategiile generale de responsabilitate socială la nivel de întreprindere. În schimb, de multe ori, organizațiile sindicale tind să desfășoare inițiative de lobby și campanii îndreptate către guverne și comunitățile de afaceri.

Deficitul de competențe constituie un aspect subliniat atât la nivel european, cât și în unele țări. În efortul de atenuare a acestui deficit, partenerii sociali din Regatul Unit, în special cei din partea angajatorilor, s-au angajat activ în promovarea de strategii de

creștere a nivelului competențelor necesare în economia ecologică. În Italia, universitățile și furnizorii privați de formare profesională elaborează cursuri în scopul dezvoltării competențelor care vor fi necesare lucrătorilor din viitoarea economie ecologică.

Indicatori politici

- Guvernele, sindicatele, angajatorii și alte părți interesate din Europa susțin, în mare parte, ideea că economia ecologică are capacitatea de a crea un număr semnificativ de locuri de muncă în viitor. Una dintre problemele principale se referă la mijloacele de exploatare a potențialului acestui domeniu și la modul de utilizare a acestuia pentru revitalizarea economiilor care suferă de pe urma crizei economice recente.
- Cu doar câteva excepții, raportul prezintă o diferență clară între est și vest și, într-o mai mică măsură, între sud și nord, în ceea ce privește nivelul de angajare și mobilizare a partenerilor sociali și guvernelor și conținutul inițiativelor, care reflectă diversitatea listei de priorități naționale.
- Ecocecul din Belgia și cazul de restructurare din Italia reprezintă exemple sugestive ale modului în care partenerii sociali pot influența și stimula procesul de tranziție cu ajutorul instrumentelor lor tradiționale de negociere și acorduri colective.
- De asemenea, se așteaptă ca agenda ecologică să reorganizeze conținutul și forma dialogului social. Este posibilă o oarecare reconfigurare a principalilor actori și a principalelor procese de dialog social. Totodată, se pot crea noi procese și structuri în vederea dezbaterii problemelor apărute privind ocuparea forței de muncă în contextul dezvoltării economiei ecologice.
- Este necesar ca acest aspect să fie vizat pe termen lung, deoarece economia ecologică nu reprezintă o soluție de moment care să ajute țările pe termen scurt. Trecerea la surse de energie alternative și la limitarea emisiilor de CO₂, asigurând, în același timp, competitivitatea economiilor și menținerea la zi a competențelor lucrătorilor, va presupune o planificare atentă, pe termen lung, precum și un cadru politic solid. Politica UE poate constitui un catalizator în acest proces.

Informații suplimentare

Raportul *Greening the European economy: Responses and initiatives by Member States and social partners* (Ecologizarea economiei europene: răspunsuri și inițiative ale statelor membre și partenerilor sociali) este disponibil la <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0972.htm>

Christine Aumayr, administrator de cercetare
cau@eurofound.europa.eu